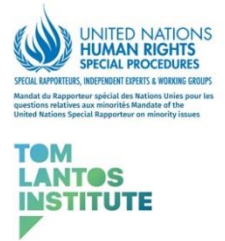
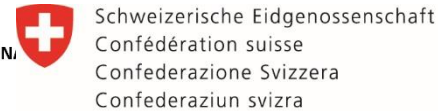

European Regional Forum on
conflict prevention and
the protection of the
human rights of minorities
12-13 October, 2021 | ONLINE MEETING

Supported by

In cooperation with

Akharipe ašal Kotorsipe (Participacija)

Kontekstualizacija

Si ekh buxli glabalno akhjaravin (konsenusi) kaj te bukisarel pe pe e bieksarimata (biegalimata) thaj te kerdon pe e institucije maj andreale (inkluzivne) si vastne (importantne) vaš o bukisaripe pe e fundamentalne čingarene (konfliktogene) kauze. Majbut andar e čingara (konfliktura) si xarakterizirime andar o biresalo (bidostalo) andredipe (inkluzija) vaš e cyrarina (minoriteta). Kaj si amen ande gogi, kaj kadava si butivar (but drom, butdevrja) dorjardo e bipakivasa (birespektosa) ašal lenge indentiteta thaj rovimata, thaj e bilimasa (čhuddimasa) vaš lenge xakajenge (čaćimatonenge, dreptonenge, pravonenge), o funadamentalno problemo akana si te majlače akhajrdindol pe so kadava čhanil praktikaneste.

Dekatar o 2010-to berš, o numero vaš bare doškeravne (violentne) čingara (konfliktura) globalno trinosalo (barilo 3 drom majbut), thaj but katar o barjaripe si ando o učipe vaš e maškar-themale (phuvjale) čingara (konfliktura), save principno andrethon cyrarina (minoriteta). “Globalno akana si majbut doškeravne konfliktura de kozom sas pe sisavi vrjama ande e palune 30 berš, thaj e dunjava [lumja, svetos] i voj mujavol pe ande em e bari zorime bithansimaski [dislokacijaki] kriza savi sisavodrom sas ramosardi [skirime, pišime]”¹.

Pača (miro), stabilipe thaj vortope (justicija, čaćipe) – ande aver alava (vorbe, dume) preventipe vaš e doškeravne (violentne) čingara (konfliktura) – mangel o bukisaripe pe em e fundamentalne rovimata vaš e cyrarina (minoriteta) save si dorjarde lenge avričhuddimasa (ekskluzijasa), vaš e diskriminacijake praktike ande e teme vaš o kotorsipe (participacija) ando

¹ UNHCR, Global Trends,13

publikano trajo (životo) thaj aver sfere, o thankeripe (adaptacija) vaś lenge kulture, religije aj pakjavimata, thaj čhiba, thaj i aver phagimata vaś lenge vastne (importantne) manuškane xakaja (ćaćimata, dreptura, pravura) te garaven (protektiril) pe lengo trajope (životope) thaj identitutura. O avričhuddipe (eksluzija) vaś thaj e diskriminacija mamujal e cyrarina (minoritutura) dekozom (desode, dekeci) te siguril pe lengo andredipe (inkluzija) thaj garavipe (protekcija) ando societeto andar o inkjaripe (implementacija) vaś lenge manuškane xakaja (ćaćimata, dreptura, pravura), si e fundamentalne kauze vaś majbut katar e agivesutne čhingara (konfliktura).

E prevencija vaś e konfliktura mangel o bukisaripe pe kadala dośa ando o inkjaripe (implementacija). O garantiripe vaś o garavipe (protekcija) vaś e manuškane xakaja (ćaćimata, dreptura, pravura) vaś e cyrarina (minoritutura) thaj o siguripe lenge inkjarimasko (implementacija) majanglal e rovimata te avel len e śansura te maj bilačhavon, kadava barjarel e śansura e čhingar (konflikto) te namaj inklel. Kadala si e droma te pakivasavol (respektil) pe o pakivkeripe thaj o ekhsaripe sa e manuśenge te reslindol pe ži ka o vortope (justicija), paća (miro) thaj stabilipe sar si anglaldikhindo (planirime) ando o Anglunoalav vaś e Universalno Deklaracija vaś e Manuškane Xakaja (Ćaćimata, Drechtura, Pravura) thaj o bijandipe vaś e maśkarthemutni manuškane xakajengi sistema palal o Dujto Dunjavako (Lumjako, Svetosko) Maripe. E droma karing e paća (miro) thaj e čhingareski (konfliktoski) prevencija si kadaleske te arakhavdon ando o lačo akhjaripe thaj inkjaripe (implementacija) vaś e manuśakne xakaja vaś e cyrarina (minoritutura).

E sasti koncepcijaki (planoski) ramosarin aśal o 2021-e berśesko Regionalno Forumo si arakhadi [kate](#).

Resarina (Cele)

E fundamentalno resarin (cel) vaś o Europutno Regionalno Forumo pe “Čhingareski prevencija thaj o garavipe [protekcija] vaś e manuškane xakaja vaś e cyrarina [minoritutura]” si te anel regionalne akhjarimata, save ka thon pe andre ande e tematikani buki vaś o Specialno Raportoro ande lesko reporto karing e 49-to sesija vaś o Manuškane Xakajengo Konsilo vaś e Kidinde Nacije savi ka kerdol pe ando marto 2022.

Specifikane resarina (cele) thonandre:

1. Te kerdol pe ekh kidindo akhjaripe vaś e rolja andar o garavipe (protekcija) vaś e manuškane xakaja vaś e cyrarina (minoritutura) ande e čhingarengi (konfliktonengi) prevencija.
2. Te diskutiril pe legijale (zakonale), instucionalne thaj politikane problemura karing o pindžaripe thaj o inkjaripe (implementacija) vaś e manuškane xakaja (ćaćimata, dreptura, pravura) vaś e cyrarina (minoritutura) te bukisavol pe e butberśale rovimata save śaj ingjaren ži ka kofliktura thaj potencialne čhingara.
3. Te identifiril pe soske e fundamentalne kauze e majbute čhingarengi (konfliktonengi), o čhuddipe vaś e manuškane xakaja (ćaćimata, dreptura, pravura) vaś e cyrarina

(minoritetura) thaj lenge aspiracije, si cyradroma pindzarde thaj upral bukisarde.

4. Zorjardol pe e partnerimata maškar verver riga thaj te barjarel pe o kapaciteto te bukisarel pe upral e fundamentalne kauze vaš e agivesutne čingara (konfliktura) thaj maj efektivno te preventin e čingara.

Data thaj Than

Data: 12-to – 13-to oktobro 2021-to berš

Onlajn Kidipe (Sfato, Malada)

Kotorsipe (Participacija)

O Europutno Regionalno Forumo ka avel putardo vaš o kotorsipe (participacija) vaš e thema (phuvja); maškaršerutnale (guvernale) organizacije andrethode e Kidinde Nacijenge agencije thaj mexanizmura; nacionalne manuškane xakajenge (ćaćimatonenge, dreptonenge, pravonenge) institucije thaj aver dorjarde nacionalne organura; akademukura thaj ekspertura pe cyrarinale (minoritonege) teme; reprezentativura vaš e cyrarina (minoritetura) thaj i civilne societieske organizacije saven si len ekspertiza ande cyrarinale problemura.

O kotorsipe (participacija) si putardo ženenge kon si andrethode ande cyrarinalenge (minoritetonenge) problemura ando o **Europutno regiono** (dikh ekh lista vaš e kvalificirime thema kate), thaj kas si len ekh šužo (klaro) **fokuso thaj ekspertiza pe e čingareski (konfliktoski) prevencija thaj e cyrarina (minoritetura)**.

Sa e korkorale (individualne) kotorsivne (participantura) trubul te registririn pe onlajn [kate](#). E registracija ka phandol ka **o 23:00 o časo CEST, tetragine 6-to oktobro 2021-to berš**.

Kotorsivne (participantura) si kuražime te bičhalen sisave godisarde rekomendacije angluneste vaš o Europutno Regionalno Forumo ka regionalforum@tomlantosinstitute.hu ži paraštune 8-to oktobro. Sa e ramosardine (skirime, pišime) rekomendacije bičhalde ande ramosardi forma si kidinde thaj godisarde sar kotor andar o agorno (finalno) komplekto vaš e rekomendacije save sas kerde andar o keripe vaš o regionalno forumo.

O Europutno Regionalno Forumo ka avel ekh virtualno ačhil (ivento). Majbut informacija andar o avipe ando o kidipe (sfatom, malada) ka avel bičhaldi palpale o alavzoralipe (konfirmacija) vaš e registracija, khajekh (varesave) givesa majanglal e ačhil.

Diskusijake zone

Ande e dori vaš e fundamentalne resarina (cele) vaš e regionalne forumura, e diskusije ka akcentirin pe e avutne saastarde teme. Kadala ka aven informirime andar e agorin (freimuorko) vaš e maškarthemutni manuškane xakajenge (ćaćimatonenge, dreptonenge, pravonenge) legija (zakono) thaj standartura:

1. Fundamentalne kauze vaś e agivesutne čingara (konfliktura) save thon andre e cyrarinen (minoritetonen)
2. Normativno agorin (freimuorko): e manuškane ćaćimata vaś e cyrarina (minoritetura) thaj čingareski (konfliktoski) prevencija
3. Ačhavina karing o inkjaripe (impelentacija) e cyrarinenge (minoritetonenge) xakajenge (ćaćimatonenge, dreptonenge, pravonenge) thaj avinali čingareski (konfliktoski) prevencija
4. Čhana vaś o anglunipe karing o bukisaripe pe e xera ande e manuškane xakaja (ćaćimata, dreptura, pravura) te garaven (protektin) pe e cyrarina (minoritetura) thaj te preventin pe e čingara (konfliktura)

O vastnipe (importanipe) vaś o andrethovipe (inkluzija) vaś e džendronenge perspektive ande čingareski (konfliktoski) prevencija si učeste pindžardo ande e palune berša. Kadaleske, e diskusije ka len ande gogi o džendro thaj e rolja e žuvljangi ande e dori e čingaresa (konfliktosa), thaj e seksualnone orientacijasa thaj e džendroske indentitetosa thaj i leske specifikane dorjarimasa e cyraninenca (minoritenca).

Ando majbutno thovipe karing e štar tematikane panelura, o regionalno forumo ka andrethol i ekh učenivelosko themesko panelo savo si kerdo andar khajekh (varesave) themeske prezentacije. Kadava ka akcentiril e pozitivne žanimata thaj sikavina save sikile e thema save sas andrethode ande e čingareske (konfliktoske) prevencijake akcije, thaj savo ka majfundakonil o akhjaripe vaś e rolja vaś o garvipe (protekcija) vaś e manuškane xakaja vaś e cyrarina (minoritetura) ande e čingarengi (konfliktonengi) prevencija.

Rezultatura

Bazirime pe e diskusije thaj e andreanimata (kontribucije) vaś e kotorsivne (participantura), o fundamentalno rezultato savo si kerdo andar o Euruputno Regionalno Forumo ka avel ekh dokumento kas si les praktikane rekomendacije save reflektirin e regionalne kontekstura (situacije) thaj problemura.

Ekhsavovrjamutno (momentalno, simulativno) čhibboldipe (tradućipe, dolmaćipe, prevedipe) si šajdo ando anglikanes, francuskanes, rusikanes thaj romananes